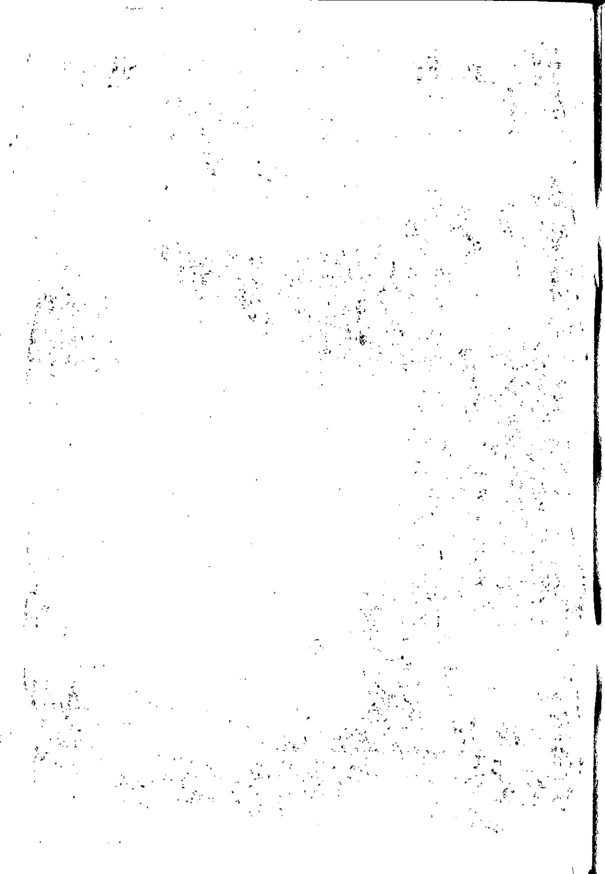
BATTLE OF BERLIN

20 Cent

„BATTLE OF BERLIN"

„BATTLE OF BERLIN"

Een woord van den Britschen premier, Winston Churchill:

„De gedachte, dat wij den genadeloozen en wreeden luchtoorlog als voornaamste instrument van onze oorlogvoering, zouden onderwerpen aan bepaalde voorwaarden of wel zouden beperken wordt door alle Anglo-amerikaansche regeeringen met beslistheid van de hand gewezen."

Tijdens het debat, dat in het Lagerhuis op deze verklaring volgde, zeide de afgevaardigde Hopkinson onder meer:

„Samenvattende geloof ik niet, dat deze bombardementen van open steden en de burgerbevolking een goede uitwerking op de moraal van het Engelsche volk kunnen hebben. Wanneer wij beweren, dat de tegenstander een monstrum van slechtheid is, is het dan wel juist, als men gaat bewijzen, dat men zelf nog een veel slechter en wreeder misdadiger is? Wij hebben den vijand en zijn jeugd aan de zijde van het recht, onze eigen jeugd die wij er in onze bommenwerpers op uit sturen, echter aan de zijde van het onrecht geplaatst. Datgene, waarvoor wij voorgaven te strijden, is thans in scherven gevallen."

DOOR den hoogen, helderen sterrennacht trilt een verre, ijle zoemtoon. Een heer, die voor het Centraal Station op de tram staat te wachten, blaast voldaan een wolkje sigarenrook uit.

„Daar zijn ze weer, de Tommies", zegt hij.

„In Hengelo was het vanavond zwaar bewolkt", zegt een andere reiziger.

„Dat moeten ze juist hebben", meent de heer. „Ze kijken met hun nieuwe instrumenten met infra-roode stralen door elk wolkendek heen...... In Berlijn zitten ze nu al in de kelders."

Enkele seconden is het stil.

„Op een kwaden dag zullen ze hier ook komen", zegt een man uit het volk dan, blijkbaar met een beklemd hart.

„Niet zoo somber", meent de heer met de sigaar. „Onze regeering zal wel zorgen, dat ze hier alleen militaire doelen aanvallen. En...... vergeet Rotterdam niet!"

Weer stokt het gesprek eenige seconden.

„Ik ben zelf Rotterdammer", zegt de man uit het volk dan langzaam en beheerscht, „en ik heb in Mei 1940 de Duitschers met twee gebalde vuisten gevloekt...... Maar toen werden we niet aangevallen van vijf-, zesduizend meter hoogte, door de wolken heen; zulke aanvallen — met meer dooden trouwens — hebben we eerst later leeren kennen...... En wij hebben er eigenlijk nog geen idee van, hoe erg dit wel is. Mijn zoon, die in Hamburg werkte, heeft daar alles verloren."

„Ja", zegt de heer met de sigaar, „we moeten wel eens een offer brengen voor de bevrijding van ons Vaderland."

„Och", vraagt de man uit het volk meewarig, „heeft U al zooveel geofferd?"

Enkele dagen later telt men te Nijmegen ruim zevenhonderd dooden. En de journalisten van Radio Oranje,

die er in vier harde oorlogsjaren nog altijd niets bijgeleerd hebben, verklaren dit met bittere ironie voor een

> „betreurenswaardige aangelegenheid, die, evenals de vorige gevallen, de actieve aandacht van onze regeering heeft."

* * *

„Op straat snerpte een politiefluitje en iemand schreeuwde: „Licht uit!" Automatisch draaide ik mijn bureaulamp uit, ofschoon mijn verduistering in orde is. Het politiefluitje bleef echter snerpen en het geschreeuw hield ook aan." Zoo beschreef een Nederlandsch journalist te Berlijn de minuten, welke voorafgaan aan het neersuizen van de Britsche bommen op de Duitsche hoofdstad.

En verder: „En toen klonk er een nieuw geluid. Ik weet er geen anderen naam aan te geven, dan gerommel. Maar dan een gerommel, dat dreunt in je hersenen, zoodat je suf wordt en even op je tanden moet bijten. Ik weet niet, of U het gerommel kent, dat tien of twintig seconden van te voren een aardbeving aankondigt. Het gerommel echter, waarin honderden, duizenden neerkletterende staafbrandbommen, dof knallende stalen flesschen fosfor, met barstend geweld explodeerende brisantbommen en aanhuilende luchtmijnen met dien door alle spleten en gaten gierenden luchtdruk ontploffen, is daarvan een veelvoud, ofschoon je er spoedig zoo voor afstompt, dat je ooren het geluid nauwelijks nog opnemen en de verschillende geluiden niet meer onderscheiden.

Langs de gordijnen zag ik, dat de lucht nu niet zwart meer was, maar melkblank, als matglas, waar de zon op schijnt. Dozijnen lichtkogels moesten er in de wolken aan hun parachutes neerdwarrelen. Op straat flakkerden hier en daar blauwgele vuren, als gaspitten in een ouderwetsche palingkraam. Brandbommen! Aan den overkant

lekte een klein, bijna onschuldig vlammetje achter een raam. Plotseling ging de verduistering in vlammen op en in een onwezenlijk fel licht zag men een voornaam gemeubileerde kamer. „Licht uit!" Van de vierde verdieping werden er emmers water naar beneden gemikt, die werkelijk doel troffen. Er werd op de deur gebonsd. De „Luftschutzwart" — elk Berlijnsch huis heeft zijn eigen hoofd van de luchtbescherming — kwam mijn hulp inroepen, omdat wij te weinig mannen in huis hebben.

Stalen helm op, het gasmasker bij de hand, dat als rookmasker onvolprezen diensten verricht, handschoenen aan tegen fosfor: daar gingen wij. Voorop de „Luftschutzwart", een chemicus, die nog net voor het uitbreken van den oorlog is teruggekomen uit Londen, waar hij jaren lang had gewerkt, daarachter zijn plaatsvervanger, een Saksische advocaat, vervolgens een tandarts, die weliswaar de Duitsche nationaliteit bezit, maar wiens grootvader nog Amerikaan was, en tenslotte ik. Op de trap fluisterde de Luftschutzwart, dat er brandbommen waren gevallen — dat had ik al gezien — en dat wij ons gereed moesten houden om te blusschen, indien wij ook getroffen waren. Op de derde verdieping was alles in orde. Op de vierde ook, wat een goed teeken was, want de stalen fosforflesschen slaan altijd tamelijk diep door.

Tachtig procent rook....

Naar den zolder. De deur ging open en...... bijtende rook sloeg ons tegemoet. Zoo'n ontdekking loopt je als een emmer koud water over den rug, maar de zenuwen nemen dan de overhand en je handelt verder automatisch. Het heele geval had niet veel om het lijf. „De moderne oorlog bestaat voor tachtig procent uit lawaai en slechts voor twintig procent uit gevaar", vertrouwde mij onlangs een Duitsche collega toe, die pas een jaar Oostfront achter den rug had. Ons thermietbommetje werkte zonder lawaai, maar met angstwekkend veel rook. We vonden het kleine, smeulende ding tenslotte in een hanebalk. Met een stok

werd het naar beneden gehaald en onder het zand bedolven. Ofschoon het tot tweemaal toe weer aan het branden sloeg, heeft het geen schade aangericht.
Het inferno buiten hield aan. Vreemd, dat wij daar op zolder nauwelijks op hadden gelet. In den kelder hoorden wij weer het kanongedaver, het motorengeronk, de dreunende ontploffingen. De fundamenten van het huis kreunden, de luchtdruk rukte aan de deuren. Het sneeuwde kalk. Er zat nu niemand in zijn stoel te dommelen. Er zat zelfs heelemaal niemand en allen stonden in een kring bij de deur. Er werd druk gesproken en er viel telkens een diepe stilte, als na een zeer zwaren slag het licht even uitging.

Gelukkig gesternte behoedde ons ....

We kuchten met droge lippen. We herhaalden steeds vaker onzen rondgang door het huis, omdat de rook verstikkend begon te worden en het steeds onbegrijpelijker leek, dat het bij ons niet brandde. Doch een gelukkig gesternte behoedde ons.
Bloedrood was de lucht. De straten waren helderder verlicht dan overdag in deze trieste Novemberdagen. De vlammen laaiden op, slechts enkele huizen bij ons vandaan. Te redden leek er niets, maar toen wij tenslotte alles, wat wij er uit hadden kunnen sleepen, in den hoofdingang en op de binnenplaats hadden staan, was het toch heel wat. Alleen vraag je je later af, wie zich in die vlammenzee heeft gewaagd, om er een rieten prullemand uit te halen of een emaille pannetje met vele butsen......
Als het signaal „alles veilig" wordt gegeven, drijven er dikke rookgevaarten om de sirenes. Vele sirenes zijn ook verstomd. Een dichte aschregen valt, bijtend scherp als felle vorst, nu het laaiende vuur overal zuurstof aanzuigt en zoodoende een waren storm veroorzaakt, die op zijn beurt de vlammen hooger doet gieren.
Het lijkt een onvergetelijke nachtmerrie van uren. Toch heeft de eigenlijke aanval precies negenentwintig minuten geduurd!"

DIT is het relaas van een landgenoot, die den eersten grooten aanval op Berlijn meemaakte en...... die geluk had. Want hoevelen verloren bij dienzelfden aanval niet have, goed en leven? Sedertdien kreeg de hoofdstad van het Duitsche Rijk in de twintig van dergelijke aanvallen te verduren, bij dag en bij nacht. Millioenen kilogrammen brand- en brisantbommen, gevolgd door flesschen en bussen met zelfontbrandenden fosfor gierden neer uit den hemel, verspreidden dood en verderf, maakten Berlijn tot een hel, in de eerste plaats voor de weerloozen: de vrouwen en kinderen.

Er is reeds veel geschreven en gesproken over de moreele zijde van deze wijze van oorlogvoering; zelfs de meest overtuigde aanhanger en bewonderaar der Anglo-Amerikanen zal moeilijk geestdrift kunnen koesteren voor zoogenaamde aanvallen op oorlogsindustrieën, welke uit den aard der gevolgde methode in de eerste plaats slachtoffers moeten eischen onder de burgerbevolking.

Laatste consequenties

Het schijnt wel, dat menschelijke overwegingen geen rol spelen bij de Anglo-amerikaansche oorlogvoering, nadat de Britsche luchtmaarschalk Harris zich eenmaal ten doel had gesteld om de hoofdstad van het Duitsche Rijk te bombardeeren — zooals hij het meer theatraal dan militair uitdrukte — „tot het hart van nazi-Duitschland heeft opgehouden te slaan". En zoo kent de bevolking der Duitsche hoofdstad sedert 23 Augustus 1943 de verschrikkingen van den totalen — men zou welhaast zeggen: bolsjewistischen — luchtoorlog in zijn vollen omvang en in zijn laatste consequenties, die erger zijn, dan de pen van eenigen sensatieschrijver ze voor het begin van dezen krijg vermocht te verbeelden uit zijn fantasie. En zoo spreekt men sedertdien van den „Slag om Berlijn".

WIE zich de berichten over de eerste aanvallen met fosfor- en brisantbommen op Hamburg herinnert, kan zich wellicht voorstellen, dat men zich te Londen en Washington — waar menschelijke overwegingen blijkbaar alleen waarde hebben, als zij kunnen dienen om oogmerken van het meest grove egoïsme te bemantelen — een oogenblik illusies heeft gemaakt over de resultaten van dergelijke aanvallen op de Duitsche hoofdstad. Wij halen hier ter illustratie nog even eenige fragmenten aan uit een ooggetuigeverslag, dat twee Zweedsche — dus: neutrale — matrozen gaven aan het te Stockholm verschijnende dagblad „Dagens Nyheter" (uitgave van 2 Augustus 1943): „Samen met enkele andere overlevenden van den bomaanslag op hun schip, waren zij overboord gesprongen. De stroom was echter te sterk voor hen, zoodat zij den wal niet meer konden bereiken en naar buiten dreven, de open haven in. De rook en de walm der ontelbare brandhaarden was zóó dicht, dat zij, zelfs vlak op de watervlakte, slechts enkele meters zicht hadden. Beide matrozen hadden echter het geluk de baan te kruisen van een tot zinkens toe met vrouwen en kinderen beladen stoomschip, dat de Elbe opvoer. Zij werden aan boord genomen. De toestanden op dit schip waren onbeschrijfelijk. Het was geheel gevuld met schreiende vrouwen en kinderen, van wie de meesten gewond waren en familieleden en bloedverwanten onder de puinhoopen hadden achtergelaten. Onmiddellijk na een der bomaanvallen, gierde een woedende orkaan door de brandende straten. Deze orkaan werd veroorzaakt door de geweldige luchtverdunning tengevolge der ontzaggelijke aantallen explosies. Volgens de matrozen waren de straten bedekt met verkoolde lijken. Door de ontzettende hitte der brandende huizenblokken, werden de menschen uit de schuilkelders naar buiten gedreven, doch ook dat baatte hen niet. De straten waren gloeiende ravijnen tusschen muren van vuur, waar de hitte nog veel intenser was, dan in de schuilkelders. Wie zich in zulk een straat bevond, viel na luttele seconden neer met verzengde longen.

De aanvallen met brandbommen zijn er op berekend — zoo vervolgt de Zweedsche „Dagens Nyheter" — dat duizenden menschen onherroepelijk op ellendige wijze om het leven moeten komen. De geheele opzet der aanvallen wijst hierop. Allereerst worden groote hoeveelheden brandbommen geworpen, zoodat de luchtbeschermingscommando's gedwongen worden hun schuilruimten te verlaten. Enkele minuten daarna, toen de aanvallende piloten zeker wisten, dat de brandweer in de huizen en op de straten aan het werk was, werden brisantbommen geworpen en eerst dan, bovenop de reeds smeulende puinhoopen de fosforbommen, die laaiende vuurhaarden veroorzaakten, in welker gloed hulpelooze vrouwen, die zich met kinderen op den arm wilden redden, in zoo grooten getale zijn omgekomen."

Tot zoover deze stem uit het kamp der neutralen.

Vreeselijke profetie

In plaats, dat men zich te Londen en Washington realiseerde, welk een afschuwelijke verantwoordelijkheid men voor het oog der historie met deze barbaarsche aanvalsmethoden op zich laadt, trok men uit dergelijke ooggetuigeverslagen liever de conclusie, dat soortgelijke aanvallen op de hoofdstad van het Duitsche Rijk wellicht een spoedige ineenstorting van Duitschland tengevolge zouden hebben. Zoo kon Captain Cyril Falls, de militaire medewerker van het „Illustrated London News", reeds in Juli 1943 in dit blad met bittere ironie profeteeren:

„In het begin heette het: de munitiefabrieken zijn een rechtmatig oorlogsdoel. De volgende fase kwam, toen alle fabrieken oorlogsdoelen bleken. Vervolgens werd beslist, dat door de vernietiging der arbeiderswoningen in de buurt een meer langdurige onderbreking van het werk wordt veroorzaakt. Wij kunnen veilig aannemen, dat vandaag of morgen iemand de vernietiging van scholen, kleuterhuizen en verloskundige klinieken zal eischen, omdat daardoor de prestatie van den arbeider nog verder terug zal loopen."

De praktijk heeft inmiddels geleerd, dat de geallieerde legerleiding zich zelfs op dat standpunt heeft geplaatst, zonder dat iemand het eischte......

* * *

IMMERS, men was er zich te Londen en Washington volledig van bewust geworden — vooral onder invloed van den Italiaanschen veldtocht — dat de geallieerden Duitschland niet zouden kunnen verslaan tijdens een eenvoudig treffen der wapens en dus greep men weer naar het oude beproefde middel: oorlog in de eerste plaats tegen de vrouwen en kinderen achter het front. Wat de blokkade in 1939—'43 niet had kunnen bereiken, moest nu het luchtwapen doen. En zoo kondigde men, bij gebrek aan beter, als een grootsch heldenfeit den „Battle of Berlin" aan. (In elk geval een bereikbaar doel, want deze oorlog heeft geleerd, dat men, hoe sterk de afweer ook is, een stad altijd van den aardbodem kan doen verdwijnen, mits men slechts bereid is, voldoende vliegtuigen en mannen op te offeren aan dit streven).

Eind Augustus 1943 werd Berlijn zoodoende tot „frontgebied", en de geheele wereld lette met ingehouden adem op de reactie der Berlijnsche bevolking.

Zonder resultaat

Wanneer men de oogen een oogenblik sluit voor de verschrikking en ellende, welke de „Battle of Berlin" beteekende voor de bevolking, dan moet men erkennen, dat de wereld een schouwspel van ongekende grootschheid werd voorgezet. Zeven maanden lang is de hoofdstad van het Duitsche Rijk bedolven onder een hagel van millioenen kilogrammen staal, fosfor, thermiet en springstoffen, meer dan twee-derden van de wereldstad veranderde in rookende puinhoopen, doch „het hart van Duitschland" hield

niet op met kloppen, er was geen sprake van een ineenstorting of zelfs maar van symptomen, die daarop wezen. Het leven ging verder, ook zonder trams en met gestoorde ondergrondsche, en zij die hun woningen en werkplaatsen verloren hadden, zetten hun leven en hun arbeid voort in andere onderkomens, in barakken en in een hoekje van de ruïnes.

„Wie praat over een paniek in Berlijn — zoo schreef een Zweedsch officier in „Svenska Dagbladet" einde November — spreekt onwaarheid. Allen hebben een zeer groote bereidheid tot wederzijdsche hulp getoond. De arbeiders gingen des morgens na doorwaakte nachten onmiddellijk weer naar hun werk. Bijzonder opvallend is het, hoe diep de schrik voor het bolsjewisme er bij de bevolking in zit. Op verscheidene plaatsen hoort men, dat men stand moet houden omdat de bolsjewisten nog heel wat erger zijn, dan de bommen. Een vrouw, die alles verloren had, zeide bij den aanblik van haar brandende huis: „Zij mogen ons bombardeeren, zooveel als ze willen, wij moeten standhouden, want anders komen de bolsjewisten en dan worden wij allemaal slaven."

Tegen de situatie opgewassen

„Men mag zonder eenig vooroordeel zeggen, dat zij zich op waardige wijze tegen de situatie opgewassen toont", zoo schreef de Berlijnsche correspondent van de Zwitsersche „Neue Züricher Zeitung" over de bevolking van de Duitsche hoofdstad. Ook hij kon op zijn tocht door de talrijke, verwoeste stadsdeelen nergens een spoor van paniek vaststellen. Ieder gaat aan zijn dagelijksche bezigheden, of helpt, waar hij helpen kan en redt, wat er nog te redden is. De gelederen worden gesloten, onder den indruk van de catastrofe, en allen voelen zich, ongeacht hun politieke overtuiging, als deelgenooten van een groote gemeenschap, gedrongen om de smart te lenigen. Zijn collega van het Zwitsersche blad „Tat" schreef:

„De officieele instanties staan ten aanzien van de lucht-

aanvallen geheel op hetzelfde standpunt als de breede massa. Niemand denkt er ook maar in de verste verte aan, iets te verfraaien of te verdoezelen. Wie deze aanvallen zelf niet heeft meegemaakt, zal het onmogelijk vinden, zich een beeld te vormen van die oogenblikken en uren, die gekenmerkt werden door een bijna onheilspellende rust en gelatenheid van de zijde der bevolking. Hoe langer men het wonder der Duitsche discipline observeert, hoe meer het tot een psychologisch phenomeen schijnt te worden. De Rijkshoofdstad heeft haar vuurproef doorstaan en men behoeft geen profeet te zijn om te voorspellen, dat zij vermoedelijk ook door niets klein is te krijgen."

„Elke luchtmacht kan over de een of andere Europeesche stad vliegen en haar in brand steken", zoo schreef de Berlijnsche correspondent van de Spaansche „Arriba". „Dat is geen kunststuk, want daarvoor zijn een duizend vliegtuigen en een paar duizend kilo fosfor voldoende. Geen enkel oorlogvoerend land is in staat om een dergelijke actie te verhinderen. Er is echter veel meer moed noodig om het op den beganen grond met de bommen klaar te spelen, dan ze boven een of andere stad uit te werpen. Men zou Duitschland misschien kunnen verslaan, maar men zal nooit kunnen bereiken, dat het den strijd opgeeft. Daarvan is een ieder overtuigd, die den strijd der Berlijners tegen het vuur heeft meegemaakt. Aan het front speelt de Duitsche soldaat het klaar met de kogels van den tegenstander en het vaderland doet hetzelfde met het vuur. Op den morgen na den zwaarsten aanval, werd ik bij een Duitsche instantie op de gebruikelijke wijze geholpen, terwijl men in het aangrenzende vertrek een brand bluschte."

„Tokio Asahi Sjimboe" ontving van zijn vertegenwoordiger te Berlijn den volgenden indruk: „In de eerste plaats moet men bewondering koesteren voor den moed en de houding der bevolking. Men weet niet, wat men het meest moet bewonderen, de dappere houding, of wel de snelheid waarmede, temidden van de brandende en rookende huizen, overal begonnen werd met de opruimings- en herbouwwerkzaamheden. Hier deed het eenige Duitsche organi-

satietalent weer van zich spreken. Het is met het Duitsche volk als met een goed Japansch zwaard, waarvan men zegt: Hoe vreeselijker de hamerslagen van den smid, hoe harder het staal en hoe scherper de kling."

De stemming van het front

„De Berlijners hebben in deze nachten der verschrikking datgene getoond, wat men in Duitschland houding noemt. Zeker, velen dwaalden in de vertwijfeling van het eerste oogenblik rond in de straten en parken, maar verreweg de meesten vonden afleiding van zorgen en verschrikking in een welhaast fanatieke energie en onvergelijkelijken heldenmoed. En het is evenzeer boven elken twijfel verheven, dat de meesten van de blusschings- en reddingswerkzaamheden weer naar hun dagelijksch werk gingen, om te zorgen, dat het reusachtige organisatie-apparaat eener wereldstad, dat zonder deze houding van haar bevolking ineen had moeten storten, bleef functioneeren", zoo schreef het bekende Kopenhaagsche blad „Politiken". „National Tidende" voegde hier nog aan toe:
„In Berlijn heerscht nu de stemming van het front. Het gelaat van de Duitsche Rijkshoofdstad draagt thans een trek van bloedigen ernst. Doch ook de doodsverachtende humor, welken men uit de voorste loopgraven kent, is nu overgenomen door het thuisfront. Waar men zich ook bevindt, men ontmoet altijd wel weer iemand, die een woord vindt om de geprikkelden en overspannenen over het kritieke punt heen te helpen".
De vertegenwoordiger der Deensche luchtvaartmaatschappij te Berlijn, de heer Amann, beschreef op 24 November ten overstaan van de vertegenwoordigers der Kopenhaagsche pers, zijn indrukken van een der aanvallen, gedurende welke hij in den schuilkelder van zijn hotel in de Friedrichstrasse verblijf hield, als volgt: „Het was een gesis en gefluit als in een spookhuis. Zonder onderbreking hoorde men brand- en brisantbommen detonneeren. Toen ik weer boven kwam, trof ik den kellner aan, die juist aan het afrekenen was, op het oogenblik, dat wij

vernamen, dat er een brand was uitgebroken op de vierde verdieping. Hij ging echter rustig voort met zijn afrekening. De brandweer kwam niet, maar het blusschen met emmers scheen voortreffelijk te gaan en allen hielpen daaraan mede."

* * *

De haat groeit

MOET het nog verwondering baren, dat de bevolking der Duitsche steden langzaam maar zeker er toe kwam een brandenden haat te koesteren tegen de Engelschen en Amerikanen? Terwijl de Duitsche mannen in het Oosten van Europa de beschaafde wereld verdedigen tegen het bolsjewisme, worden hun moeders, vrouwen en kinderen thuis bedreigd door den gruwelijken vuurdood door diegenen, die voorgeven voor de „beschaving" te strijden — Engelschen en Amerikanen.

Over dit onderwerp schreef de bekende Deensche journalist Rolstedt in „Faedrelandet":

„Ik leerde in deze verschrikkelijke dagen en nachten een heldenmoed, taaiheid, standvastigheid en sterkte van geest kennen, zooals ik nog nooit had ontmoet. En tegelijkertijd heb ik kennis gemaakt met zulk een gloeienden, brandenden haat, als ik de gemoedelijke bevolking van Berlijn met haar gevoel voor humor nooit zou hebben toevertrouwd.

Berlijn is nu een stad aan het front; maar ondanks de geweldige branden, de groote schade, de verliezen aan menschenlevens en de vernietiging van groote waarden, is het alsof de Britsche terroristen op graniet gestooten zijn. Een Berlijner, wiens huis verwoest was en wiens vrouw en kind verdwenen waren in deze hel, zeide zonder tranen in de oogen tot mij: Ja, zij kunnen onze huizen platgooien, zij kunnen onze gezinnen dooden en ons zelf, maar zij die achterblijven, zullen een vreeselijke wraak nemen. Daar kunt u zeker van zijn. En terwijl men wacht op deze vergelding, die zeker zal komen, zijn de Berlijners weer aan het werk getogen."

Geen groote woorden

De Berlijnsche vertegenwoordiger van het Finsche blad „Helsingin Sanomat" sprak met een aantal Berlijners, die eerst na negen dagen levend uit hun schuilkelder bevrijd konden worden, en kwam tot de volgende slotsom:

„Er heerscht een bittere, doch tevens opgeruimde ernst bij de bevolking van Berlijn, die moedig de komende gevaren afwacht, elke pauze niet ondervindt als moordend voor de zenuwen, doch deze gebruikt voor den wederopbouw. Deze menschen nemen geen groote woorden in den mond, doch ondersteunen elkaar meer door daden van hulpverleening en zij vestigen den indruk van hecht aaneengesloten te zijn."

Een blad, dat in de Hongaarsche hoofdstad verschijnt, „Uj Magyaroszag", stelde een onderzoek in naar de oorzaak, waarom de bevolking van Berlijn en van andere Duitsche steden ook de vreeselijkste slagen van den luchtoorlog met zulk een bewonderenswaardig uithoudingsvermogen incasseert en verklaart dit uit „de in het oog loopende ras-eigenschappen van het Duitsche volk, zijn discipline, zijn geestelijke krachten, alsmede zijn gehoorzaamheid en onvoorwaardelijk vertrouwen".

Jacob Kronika, die sedert tientallen jaren te Berlijn verblijft als correspondent van de Deensche „National Tidende", vertelde over zijn persoonlijke belevenissen: „Wij woonden in een uitgesproken villapark. Hier waren geen geëigende doelen voor bommen. Fabrieken of kazernes waren er niet te vinden in ons stadsdeel. Dus hadden anderen, evenals ik, onze positie nogal optimistisch beoordeeld. Hoe hebben wij ons vergist! Ook bij ons is een ware zondvloed van brisant-, brand- en fosforbommen neergekomen...... Op een zwerftocht door de stad moest men zich verbazen over de onvermoeidheid, waarmede de opruimingsarbeid voortgang vond. Dr. Goebbels wil laten zien, zoo vertelde mij een Duitsche kennis, dat hij Berlijn niet alleen veroverd heeft, doch dat hij het ook verdedigen wil."

Stampvolle kerken

Naar aanleiding van de boodschap, welke dr. Goebbels tot de Berlijners richtte, schreef de Berlijnsche vertegenwoordiger van het Zweedsche blad „Socialdemokraten", dat op den laatsten Zondag in November, de kerken te Berlijn stampvol waren. „Zelfs in die kerken, welke door het oorlogsgeweld getroffen zijn, zijn de Adventslichten ontstoken en werden diensten gehouden. Van de kansels hoorde men vele troostrijke en dappere woorden."
Het „Norsk Telegramm Büro" uitte vooral zijn bewondering voor het organisatievermogen der Duitschers na de aanvallen op Berlijn:

„De stad heeft bijvoorbeeld geen uur lang zonder eten gezeten. In de straten verschenen veldkeukens en deelden warme maaltijden uit aan de gebombardeerden. Een uiterst merkwaardig feit is voorts, dat zelfs het distributiestelsel geheel in stand gehouden kon worden. Alle moeilijkheden, welke zich na den aanval op verkeers- en ander gebied voordeden, werden op een of andere wijze uit den weg geruimd. De leiding heeft de haar gestelde taken in den kortst mogelijken tijd volbracht. Hechter aaneengesloten dan ooit staat het Duitsche volk thans achter zijn leiding. Te Berlijn bijvoorbeeld heeft men den gouwleider dr. Goebbels overal gezien, waar het het ergste was. De ontvangst, welke de bevolking den gouwleider bij zulk een gelegenheid bereidde in Wedding — eens het roodste stadsgedeelte van Berlijn — reken ik tot de grootste gebeurtenissen van mijn leven te behooren. Het parool: „Eén volk, één rijk, één Führer" is nooit zulk een krachtige en levende realiteit geweest als thans."

Verkeersproblemen

„In ongeloofelijk tempo worden de straten weer vrijgemaakt", zoo beschrijft de Zwitsersche „Tat" de opruimingswerkzaamheden. Het verkeer is trouwens in het algemeen begin en einde van een deel van de reusachtige

organisatie en arbeidskracht, welke in Berlijn dag en nacht werkzaam zijn. Waar de verkeersstroom vloeit, vindt de arbeid glad en zonder moeilijkheden plaats, wanneer het verkeer blijft steken, treden onaangename stremmingen op. Deze speciale verhoudingen eischen ook een speciaal gedrag van de bevolking. Natuurlijk kan geen enkele passagier onder deze omstandigheden in eenig openbaar vervoermiddel aanspraak maken op comfort. Hij moet tevreden zijn met het kleine plaatsje, dat hij in het stampvolle voertuig kan vinden en het is ook beter voor zijn zenuwen, dat hij zich niet opwindt, als er andere menschen op zijn teenen staan. Geduwd en geschoven te worden behoort thans te Berlijn tot den goeden toon en de Berlijner ondergaat dat met zijn drogen humor als een onvermijdelijke noodzaak".

Het Deensche „Faedrelandet" vergeleek de Rijkshoofdstad met een reusachtig slagschip, dat blootgesteld is aan de felle aanvallen der Britten en Amerikanen:

„Het slagschip Berlijn heeft zware treffers gehad, doch de bemanning, Berlijns arbeidende bevolking, strijdt moedig en onvervaard door. De piraten der lucht doen hun uiterste best om het trotsche schip van zijn bemanning te berooven. Doch het houdt zich nog altijd boven water en ondanks alle erge schrammen bestaat er geen uitzicht, dat het ten onder zal gaan. In deze hel van branden en ontploffingen heeft de bevolking zich, ondanks de onvermijdelijke verliezen, wederom heldhaftig gedragen. Helden is een groot woord, maar er bestaat geen beter voor de Berlijners. Niemand heeft zich gedrukt, vrouwen en kinderen, grijsaards en verlofgangers deelden vermoeidheid en gevaar zonder klagen. Het slagschip Berlijn heeft een prachtige bemanning aan boord. Trots wappert de vlag boven Berlijn en zij zal blijven wapperen tot de oorlog ten einde is, er kome wat er komen wil."

Indrukwekkend schouwspel

De correspondent van „Stockholms Tidningen" schreef, nadat hij uitvoerig zijn impressies van den „vuurstorm" tijdens en na den aanval had weergegeven:

„Wanneer het ook al mogelijk was de grootste stad van het Europeesche continent voor eenige uren met lamheid te slaan, dan is de opstanding van Berlijn des te ongeloofelijker. Men komt in de verleiding om bijbelsche uitdrukkingen te gebruiken voor het weergeven van zijn gevoelens, als men bijna letterlijk de ontzaggelijke krachten en hulpbronnen, waarover een wereldstad beschikt, leert kennen.

Wanneer de moderne wapens deze krachten al lam konden slaan, dan zijn de bommen toch nog niet uitgevonden, welke deze krachten kunnen vernietigen. Berlijn is zwaar getroffen, doch wellicht is de reactie daardoor juist des te geweldiger geweest. Elke getuige heeft deze ontzaggelijke kracht eener menschengemeenschap in haar harde vastberadenheid ondervonden als een belevenis. Dit is niet slechts van belang, als men het gebeurde van den zuiver menschelijken kant bekijken wil, doch ook als men zich een beeld wil vormen van de militaire gevolgen, welke zulke aanvallen op de oorlogvoering in het algemeen zullen hebben. Het nauwe contact, het gemeenschapsgevoel, dat ontstaat door het gemeenschappelijke ongeluk, maakt een onvergetelijken indruk. Deze indruk ontstond niet alleen als men in aanraking kwam met hen die door bombardementen getroffen zijn, doch ook bij een omgang met verschillende officieele instanties."

Ongebroken levenswil

„Menschen, die reeds meerdere malen door de bombardementen getroffen waren, zoo meldde het Fransche persbureau OFI, begonnen met de resten van hun have, met ongewonen moed, ongebroken wil en groote karaktersterkte een nieuw leven. Er is geen koopman, die — als er ook nog maar een hoekje van zijn winkel is blijven

staan — er geen eer in stelt, zijn klanten verder te bedienen. Arbeiders en kantoorbedienden ondernamen de eerste dagen te voet den urenlangen weg naar hun bedrijven, doch zij waren er trotsch op, voor en na, hun plicht gedaan te hebben. Mannen en vrouwen toonen beiden hetzelfde rustige, vastbesloten gezicht, zij zijn bereid dezelfde beproevingen opnieuw met dezelfde vastberadenheid en gelijke zelfbeheersching te ondergaan."

Besluiten wij deze indrukwekkende rij uitingen van niet-Duitsche persvertegenwoordigers, met een impressie van den vertegenwoordiger van het Zweedsche dagblad „Nya Dagligt Allehanda":

„Wat het bewustzijn in deze dagen het sterkst ondergaat, is de houding der burgerbevolking. Wat men reeds tijdens den vuurdoop van het vorige jaar (1943) vast kon stellen, wordt thans bevestigd: de bevolking van Berlijn heeft den strijd aanvaard met de tanden op elkaar en met behulp van alle ten dienste staande middelen. Het moet nogmaals herhaald worden: Wanneer de oorlogskroniek van Berlijn eenmaal geschreven wordt, dan zullen de heldenfeiten van dat groote leger van mannen en vrouwen, die ongeacht persoonlijk gevaar hun heldhaftigheid bewezen, een schitterend hoofdstuk vormen. Dit hoofdstuk zal handelen over mannen en vrouwen, die de hoogste onderscheidingen der soldaten verdiend hebben. Wat de Berlijners presteeren om de wonden te heelen, die de terreuraanvallen hun toebrengen, kan alleen hij begrijpen, die het ter plaatse meemaakte. Reeds eenige uren na zulk een terreuraanval kan men een eindelooze processie van voetgangers zien, die zich haastig naar hun werk begeven. Het leven in de stad aan het front gaat verder".

Reactie der Anglo-Amerikaansche pers

WIJ hebben hierboven slechts een betrekkelijk willekeurigen greep gedaan uit den ontzaggelijken berg uitingen en citaten van de pers van vele landen en volkeren, want de „Battle of Berlin" is én door den heldenmoed der bevolking én door de reclame der Anglo-Amerikanen tot een der bekendste episodes uit dezen tweeden wereldoorlog geworden. Doch alleen deze citaten reeds, afkomstig van persorganen, die Duitschland lang niet alle welgezind zijn, zouden in staat kunnen blijken om het heldendom der Berlijnsche bevolking in de annalen der historie te vereeuwigen. Eens temeer kon de openbare meening der wereld tot de conclusie komen, dat men een volk niet op de knieën kan krijgen door den luchtoorlog.

Maar ook tot Duitschland's vijanden zelf lijkt het hier en daar doorgedrongen te zijn, dat men den oorlog niet zal winnen door eenvoudig maar bommenwerpers met ladingen springstof, thermiet en fosfor naar Berlijn te sturen. In de „Yorkshire Post" van 29 November treft men bijvoorbeeld reeds de volgende beschouwing aan:

„Het is verkeerd er op te rekenen, dat de Anglo-Amerikaansche luchtaanvallen de moraal van de Duitschers spoedig zullen ondermijnen. De bevolking schijnt in tegendeel sterk genoeg te zijn om de aanvallen te verdragen. Bovendien hebben de autoriteiten vergaande maatregelen getroffen om de bevolking **verwijderd te houden van de bijzonder gevaarlijke punten.**

Zelfs indien de geallieerden Duitschland nog meer concentrisch benaderen, zal de taaiheid van het Duitsche volk daar nauwelijks onder lijden. Vooral de Pruisen kunnen altijd weer van zich zelf zeggen, dat zij in den loop hunner geschiedenis reeds verschillende invasies overleefd en zegevierend doorstaan hebben. Zoowel tijdens den Zevenjarigen Oorlog als in het verloop der Napoleontische oorlogen heeft Berlijn vreemde bezettingstroepen gekend, doch in elk geval heeft het land zich binnen eenige jaren

steeds weer den weg naar de overwinning gebaand. In dien zin vat men dan ook in Duitschland generaal Ditmar's recente verklaring op: „Ons volk bevindt zich zeker op den weg, welke naar de overwinning voert." Het zou te betreuren zijn, indien de Britsche openbare meening uit gebrek aan kennis zich overgeeft aan een lichtvaardig optimisme en meent, dat het niet meer dan logisch is, als de Duitschers thans vertwijfeld zouden zijn. Het is beter, dat men de kracht, welke de tegenstander uit zijn innerlijke standvastigheid schept, herkent".

Ter zelfder tijd rijst dan ook bij de redactie van de „New York Times" (uitgave van 30 November) twijfel ten aanzien van de uitwerking der terreuraanvallen:

„De bombardementen van het stadcentrum van Berlijn hebben zeer weinig met de vernietiging van militaire doelen te maken. Daar de aanvallen ook niet de gewenschte uitwerking op de moraal van de bevolking hebben, wordt hun rentabiliteit tamelijk twijfelachtig."

Londen twijfelt

Tenslotte gaf ook de Londensche correspondent van het Zweedsche „Folkets Dagbladet" (29 November) nog een bericht over den in Britsche kringen heerschenden twijfel ten aanzien van de luchtaanvallen, dat aan de vergetelheid ontrukt dient te worden. „Tegen het einde van de week — zoo schrijft deze journalist — is de stemming echter omgeslagen in onrust, angst en pessimisme en wel tengevolge van de berichten over de tevoren ongedachte standvastigheid van de bewoners der Rijkshoofdstad. Het symbool van het gansche Duitsche volk, dat thans tot den laatsten man voor den strijd gewonnen is, is Engeland een al te duidelijk teeken. De successen der Duitschers in Italië, hun taaiheid aan het Sovjetrussische front en het magere resultaat van Harris' beloften maakten den terugslag slechts des te sterker."

Komende vergelding

NOGMAALS: het is overbodig, nog meer woorden te wijten aan den moreelen kant van den Anglo-Amerikaanschen luchtoorlog. Wanneer men van Duitsche zijde deze bombardementen betitelt als „terreur-aanvallen" — omdat zij niet op herkenbare militaire doelen, doch op woonwijken gericht zijn, terwijl de toegebrachte schade aan cultureele monumenten en burgerlijke instellingen grooter is, dan die, welke militaire doelen en verkeersmiddelen er door ondervinden — dan geschiedt zulks zeker terecht. Ten onzent, waar overwegingen van menschelijkheid en volkenrecht reeds sedert eeuwen een traditie vormen, is zulks zonder meer begrijpelijk. Dat men ook aan Duitsche zijde deze overwegingen kent, blijkt wel uit de tallooze waarschuwingen, welke destijds vooraf zijn gegaan aan de vergeldingsactie, die het Duitsche luchtwapen in 1940 gedwongen was te ondernemen tegen een aantal Engelsche steden, waartoe ook Londen behoorde. Thans donderen de motoren der Duitsche vliegtuigen weer regelmatig boven de Britsche hoofdstad en wederom maakt Londen's bevolking kennis met het leed, dat zijn leiders het Duitsche volk toebrachten. En deze aanvallen zijn volgens de officieele verklaringen nog niet eens ook maar een begin van de aangekondigde vergelding. Men kan zich dus zelfs bij benadering nog geen voorstelling maken van datgene, wat het Engelsche volk nog te wachten staat, doch God geve, dat de haat, welken de Anglo-Amerikaansche terreuraanvallen op de steden van het Duitsche rijk hebben ontketend, na dezen oorlog spoedig moge verflauwen. Dat het Duitsche volk, in het belang der geheele beschaafde wereld, ook na dezen oorlog zijn roep van niet haatdragend te zijn, wederom moge handhaven, zooals het tijdens dezen oorlog de beschaving beschermde tegen de bolsjewistische barbarij!

* * *

ROOSEVELT ZEIDE HET ZELF

„De wreede luchtbombardementen op de burgerbevolking in open steden tijdens de vijandelijkheden, welke in den loop der laatste jaren in verschillende streken van de aarde gewoed hebben, en die den dood en verminking van duizenden onbeschermde vrouwen en kinderen ten gevolge hadden, doen de harten van alle beschaafde vrouwen en mannen bloeden en zij hebben het geweten der menschheid ten diepste geschokt".

Wij vergeten snel in deze bewogen jaren en daarom zal men na het lezen van bovenstaand citaat geneigd zijn, het met een zucht terzijde te leggen, als een goedbedoeld doch zinloos protest van een of ander humanitair comité in een dier gelukkige landen, die buiten den oorlog zijn gebleven. Deze woorden zijn echter ontleend aan het beroep, dat de president der Vereenigde Staten op 1 September 1939 deed op de regeeringen der toenmalige oorlogvoerenden, in welk appèl hij deze wijze van oorlogvoering een „barbaarschheid" noemde, welke het leven kostte aan „honderdduizenden onschuldige menschelijke wezens, die niet verantwoordelijk zijn voor de huidige vijandelijkheden".

Het was wellicht eens temeer de bittere ironie van het noodlot, dat destijds reeds deze woorden in den mond legde van denzelfden Amerikaanschen president, die er thans op pocht, dat de Amerikaansche bommenwerpers bij divisies tegelijk opereeren boven Duitschland en dood en verderf zaaien onder Duitsche vrouwen en kinderen.........